

dynamic fact. According to this approach during working with a simple sentence student learns to determine the meaning of the sentence, understands its role in speech, develops skills to express the same meaning in different ways according to communicative purpose. It is analyzed the nature and structure of meaning; is focused on the landmark nature of syntactic unit; is determined the systemic principles of the structural organization of the meaning of a simple sentence; is actualized the concept of standard meaning as one among base ones in methodology of functional syntax; is found out the place of meaning in the semantic structure of a simple sentence. Theoretical comprehension of meaning of the simple sentence is the basis of functional paradigm of studying syntax by future Language teachers

Key words: functional basis of studying, meaning of simple sentence, nature, structure of meaning.

Подано до редакції 05.03.2015.

УДК 378.147.091.31-051:78

© 2015

Мартинюк О.В.

АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ ЯК СТРУКТУРНОЇ СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

У статті на основі аналізу наукових підходів уточнюється поняття «методична компетентність», з'ясовується ступінь дослідження даного питання у вітчизняних і закордонних наукових колах, аналізуються різноманітні підходи до визначення методичної компетентності та на їх основі конкретизується структура даного поняття у професійній підготовці вчителів музики.

Ключові слова: компетентність, професійна компетентність, методична компетентність, вчитель музики.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Змінюються соціально-економічні завдання суспільства, виникають нові вимоги до підготовки підростаючого покоління, тому проблема вивчення якості освіти відноситься до ряду тих проблем, які завжди актуальні. Це відбивається у поглядах на систему професійної підготовки сучасного вчителя.

Проблема розвитку компетентності продиктована ісоціально-економічними змінами в суспільстві. Як відомо, сучасний етап розвитку вищої педагогічної освіти характеризується переходом на систему, одним з основних завдань якої є підготовка компетентного педагога. Визначена проблема актуалізується під час підготовки вчителів музики, діяльність яких спрямована на залучення молодого покоління до глибокого пізнання кращих зразків музичного мистецтва. Відповідно до компетентнісного підходу зміст вищої освіти і методика навчання повинні бути зорієнтовані на кінцевий результат – професійну підготовку компетентного фахівця, у якій важливим аспектом є формування методичної компетентності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Важливу роль у розвитку теорії й практики музичної освіти ХХ-ХХІ ст. відіграли праці представників музичної педагогіки Е. Абдуліна, О. Апраксиної, Л. Арчажникової, Н. Гузій, Д. Кабалевського, Л. Рапацької, О. Олексюк, В. Орлова, Г. Падалки, О. Рудницької, О. Ростовського, В. Шульгіної, О. Щолокової та ін. Широкий спектр теоретико-методичних досліджень і публікацій, здійснених сучасними вченими доводить, що окремі аспекти методичної компетентності вчителя музики ними досліджені. Водночас ряд питань, пов'язаних проблемою методичної компетентності студентів-музикантів не знайшли ґрунтового висвітлення.

Формулювання цілей статті... Відповідно метою статті є з'ясування сутності поняття методична компетентність структурної складової професійної компетентності, а також запропонована компонентна структура різних видів компетентності.

Виклад основного матеріалу дослідження... Серед існуючого досить великого масиву розробок з даної проблеми виділяються різноманітні трактування поняття компетентності педагога і, відповідно, її змісту, структури, видів. Останнім часом професійно-педагогічне формування майбутнього вчителя розглядається через поняття «професійна» або «професійно-педагогічна компетентність». У теорії педагогічної освіти дані поняття означають сукупність професійно обумовлених вимог до вчителя і використовується поруч з такими термінами як «кваліфікаційна характеристика», «професіограма особистості», «професійна готовність», «професіоналізм». В цілому характеризуючи одну й ту ж проблему, ці педагогічні категорії мають різні смислові відтінки і використовуються у різних контекстах. Саме компетентність як освіченість, ерудованість педагога, що досягаються головним чином спеціальною підготовкою, відрізняє професійно-трудова педагогічну діяльність від непрофесійної, так званої «аматорської», якою широко можуть займатися дорослі люди на основі набутих знань та власного досвіду без спеціальної підготовки і систематизованих знань. Тому значний інтерес дослідників до проблеми педагогічної компетентності як важливої складової професійно педагогічної діяльності є цілком закономірним. У педагогічній сфері професійну компетентність науковці розглядають як педагогічну компетентність, психолого-педагогічну компетентність, професійно-педагогічну компетентність, або компетентність учителя.

Якщо взяти за основу загальну класифікацію компетентностей А. Хуторського [6], то можна стверджувати, що професійна компетентність є сукупністю ключових, базових та спеціальних компетентностей. Зокрема,

ключовий рівень означених компетентностей необхідний людині будь-якого фаху для ефективного функціонування в навколишньому середовищі, базовий – учителям будь-якого предмету, а спеціальний – педагогам, які викладають певний предмет.

Т. Волобуєва визначає професійну компетентність як сукупність особистих якостей, знань, умінь, що забезпечують високий рівень самоорганізації професійної діяльності, її результатів, самопізнання та саморозвиток кожного учня, достатній для самоосвіти й самостійного розв'язання пізнавальних проблем [1, с. 34].

Узагальнюючи, можна зробити висновок, що в основі розвитку професійної педагогічної компетентності лежить культура самовизначення (здатність та готовність до самовизначення, самореалізації, саморозвитку). Він бере відповідальність за свої рішення, визначає мету, ґрунтуючись на власних поглядах та переконаннях. компетентний фахівець є також індивідуальністю, яка усвідомлює й рефлексує власні цінності, зіставляє, оцінює себе, проектує своє майбутнє. Тому знання, уміння і навички, засоби діяльності є матеріалом для формування особистості, що накладається на власний соціально-культурний, духовний досвід індивіда.

Згідно теоретичних положень відомих педагогів – дослідників (С. Гончаренка, В. Загвязинського, Н. Гузій, А. Деркача) реальний і конкретний зміст навчального предмета включає не тільки основи знань та дій, характерних для даної діяльності, а й додаткові знання, що вносяться різними формами навчання та спілкування. Відповідно вони, досліджуючи сутність професійної підготовки вчителя, використовують поняття «методична діяльність», «методична робота», «методична підготовка».

Останнім часом потреба у методичній підготовці значно підвищилась. Це пояснюється зростанням вимог як до методичної діяльності вчителя, так і до методичної науки взагалі. Методика має ґрунтувати й будувати педагогічні процеси, виробляти нові педагогічні технології навчання, в яких реалізується мета і принципи освітньої системи, спрямувати вчителя в його повсякденній творчій діяльності, допомагати студентам оволодівати професією педагога [7, с. 7].

Зрозуміло, що формування методичної компетентності – це процес, який триває упродовж всієї професійно-педагогічної діяльності вчителя музики, тому його формування – це тільки перший етап, хоча надзвичайно важливий. Зазначимо, що даний процес в сучасних умовах повинен відбуватися не тільки через формування спеціальних знань, умінь і навичок, а й передбачати розвиток особистих якостей, таких як музичне мислення і педагогічна рефлексія.

Отже, проведений аналіз наукових праць дає підстави стверджувати, що однією з компонентів професійно-педагогічної компетентності є методична компетентність. Так, Г. Кашкарьов зазначає, що методична компетентність полягає в оволодінні засобами, шляхами, формами, методами й прийомами педагогічних впливів (як виховання, так і перевиховання) та продуктивному їх використанні й диференціації; в умінні ефективно застосовувати теоретичні професійні знання під час практичної діяльності [3, с. 77].

Т. Волобуєва стверджує, що методична компетентність передбачає володіння різноманітними методами навчання, знання дидактичних методів, прийомів і вмінь застосовувати їх у процесі навчання, знання психологічних механізмів засвоєння знань і вмінь [1, с. 36-37].

О. Ігна стверджує, що «методична компетентність учителя (методична майстерність) – це результат психолого-педагогічної, методичної, предметної підготовки, особистого науково-дослідницького та професійного досвіду, що представляє собою інтегративну особистісно-професійну характеристику вчителя, що проявляється в його педагогічній і науково-методичній діяльності» [2, с. 91]. Дослідниця визначає такі компоненти методичної компетентності педагога: а) знання і навички в галузі теорії, технології і методики навчання предмета; б) володіння методичною термінологією; в) методичні уміння: аналізу, реалізації педагогічної діяльності, планування та ін.; г) дидактичні і творчі здібності, здібність застосовувати наявні знання в практичній діяльності; г) досвід розв'язання навчальних методичних задач; д) досвід квазіпрофесійної та професійної діяльності; е) критичне методичне мислення та інші [2, с. 92].

С. Рягін визначає такі важливі компоненти методичної компетентності: мобільність знань (постійне відновлення знань для успішного вирішення завдань тепер і в цих умовах), гнучкість методу (застосування того або іншого методу залежно від умов), критичність мислення (творче, нестандартне мислення), відповідальність за дії [5, с. 123].

Зазначимо, що поняття «компетентність» у мистецькій освіті розглядають у широкому і вузькому аспектах. Перший передбачає поглиблення фахової підготовки майбутніх учителів. З цього погляду цікавими є міркування педагогів-дослідників Санкт-Петербургу, які вважають, що загальнокультурна компетентність дозволяє вирішувати завдання пізнавальної, ціннісно-орієнтаційної, комунікативної та перетворювальної діяльності на основі набутого культурного досвіду [4, с. 48-54].

На думку О. Щолокової, культурологічна компетентність пов'язана з подоланням професійної обмеженості, здатністю розглядати фахові питання з широких філософсько-методологічних і соціально-культурних позицій. Таким чином вона визначає методичну компетентність вчителя мистецьких дисциплін як особистісну характеристику в поєднанні обох аспектів і відповідно виділяє такі її компоненти: когнітивний (фахові знання),

операційно-процесуальний (спеціальні мистецькі уміння і навички), аксіологічний (інтеріоризовану систему художніх цінностей у взаємодії з професійно значущими якостями особистості) [8, с. 22].

В межах означеної проблеми важливо простежити та узагальнити педагогічні надбання музично-теоретичної галузі, які склалися у певну теоретико-методичну систему і стали основою методичної підготовки вчителя музики. Зважаємо, що у багатьох науково-методичних працях не використовується поняття «методична компетентність», але в них розглядається комплекс необхідних вчителю музичних знань, умінь і навичок, що дозволяє використовувати їх для визначення цього поняття.

Беручи до уваги все вищевикладене, можна зробити висновок, що методична компетентність вчителя повинна спрямовуватись на формування сукупності спеціальних знань та вмінь, які визначають результативність його діяльності, комбінацію особистісних якостей і властивостей, єдність теоретичної та практичної готовності до музично-педагогічної діяльності, здатність здійснювати складні види дій творчого характеру: виявляти та ставити проблему, акумулювати різноманітні ідеї, нестандартно вирішувати поставлені завдання. Такий підхід до компетентності виявляє здатність людини бути мобільною в певній життєвій ситуації, ефективно, впевнено і результативно діяти, спираючись на відповідні знання, здібності та практичний досвід.

Багато країн світу постійно переглядають систему і зміст професійної мистецької освіти. Вони постійно в пошуках сприятливих умов для фактичного втілення пізнавальних, професійних, загально освітніх, культурних потреб особистості. Не випадково ЮНЕСКО вважає подолання загальносвітової кризи освіти та створення ефективної освітньої моделі XXI століття своїми найголовнішими завданнями

Освітня реформа у США, Німеччині, Франції, Великобританії, Японії зорієнтована на наукове та технічне забезпечення навчального процесу, розвиток творчих здібностей і креативного мислення студентів, конкурентоспроможність фахівців на міжнародному рівні, фінансову підтримку для розвитку європейської науки та освіти.

Сучасний стан української освітньої системи, у порівнянні із законодавчим і матеріальним забезпеченням професійної освіти європейських країн, ще не забезпечує достатнього рівня якісної підготовки майбутніх фахівців внаслідок недостатнього державного фінансування та недосконалих реформ в системі освіти і науки. Вхідження України в європейський і світовий освітньо-інформаційний простір вимагає розробки і впровадження нової сучасної концепції освіти, яка має врахувати світові і вітчизняні традиції професійної мистецької освіти.

Висновки... Отже, розглянувши феномен методичної компетентності під кутом зору видатних педагогів і методистів, його можна представити як інтегративну сукупність знань, навичок і умінь та особистісних, індивідуальних та суб'єктивних якостей фахівця, сформованих методично вірно конструювати та логічно обґрунтовувати пізнавальний, виховний та розвиваючий аспекти навчального процесу, зберігаючи індивідуальні неповторні чинники, що проявляються в педагогічній та науково-методичній діяльності. Методична компетентність є важливим показником рівня професійної підготовки студентів до педагогічної діяльності.

Перспективи подальших наукових досліджень ми вбачаємо в дослідженні та аналізі методичної компетентності майбутніх учителів музики в процесі вивчення музично-теоретичних дисциплін.

Використана література :

1. Волобуєва Т. Структура професійної компетентності сучасного педагога // Гуманізація навчально-виховного процесу : зб. наук. праць / [за заг. ред. проф. В.І. Сипченка]. – Слов'янськ : Видавничий центр СДПУ, 2005. – Вип. XXVIII. – С. 33-42.
2. Игна О.Н. Структура и содержание методической компетентности учителя иностранного языка / О.Н. Игна // Ярославский педагогический вестник. – 2010. – № 1. – С. 90-94.
3. Кашкарьов Г. В. Концептуальні засади формування в майбутніх учителів педагогічної компетентності щодо розвитку критичного мислення в учнів / Г.В. Кашкарьов // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки. – Бердянськ : БДПУ, 2008. – №4. – С. 75-80.
4. Проблемы музыкального образования и педагогики : межвуз. сб. науч. тр. – СПб. : Изд-во РГПУ им. А.И. Герцена, 2001. – Вып. 3. – 280 с.
5. Рягин С.Н. Проектирование содержания профильного обучения в старшей школе / С.Н. Рягин // Школьные технологии. – 2003. – № 2. – С. 121-137.
6. Хуторской А. В. Технология проектирования ключевых и предметных компетенций [Электронный ресурс] / А. В. Хуторской // Интернет-журнал „Эйдос”. – 2005. – 12 декабря. – Режим доступа : <http://www.eidos.ru/journal/2005/1212.htm>.
7. Цюлюпа Н.Л. Педагогічні умови формування методичної компетентності майбутнього вчителя музики в процесі інструментальної підготовки : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.02 / Цюлюпа Наталія Леонідівна ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : [б. в.], 2009. – 20 с. – Бібліогр.: с. 16-17
8. Щолокова О.П. Професійна компетентність як стратегічний напрямок модернізації мистецької освіти в Україні / О.П. Щолокова // Вісник Глухівського держ. пед. ун-ту. – Вип. 8. – Глухів : РВВ ГДПУ, 2006. – С. 20-23.

Мартынюк О.В.

АСПЕКТЫ ИССЛЕДОВАНИЯ МЕТОДИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ МУЗЫКИ КАК СТРУКТУРНОЙ СОСТАВЛЯЮЩЕЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ

В статье на основе анализа научных подходов уточняется понятие «методическая компетентность», выясняется степень исследования данного вопроса в отечественных и зарубежных научных кругах, анализируются

различные подходы к определению методической компетентности и на их основе конкретизируется структура данного понятия в профессиональной подготовке учителей музыки.

Ключевые слова: компетентность, профессиональная компетентность, методическая компетентность, учитель музыки.

Martynyuk O.

THE METHODOLOGICAL ASPECTS OF RESEARCH COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS OF MUSIC AS A STRUCTURAL COMPONENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE

In article on the basis of analysis clarifies the definition of «methodical competence», reveals the degree to research this issue in domestic and foreign scientific circles, analyses different approaches to the definition of technical competence and on their basis to specify the structure of the given concept in the professional training of music teachers and summarizes the pedagogical heritage of music and theoretical areas that have developed in some theoretical and methodological system and became the basis of methodical preparation of the teacher of music.

Summarizing, we can conclude that the basis for the development of professional pedagogical competence is self-culture (the ability and willingness to self-determination, self-realization, and self-development). He takes responsibility for his decisions, defines the purpose, based on their own views. The analysis of scientific papers gives reason to believe that one of the components of professional and pedagogical competence is methodical competence. The competent specialist is also a personality who understands and reflects their values, compares and evaluates himself, his future projects. Therefore, knowledge, skills, tools of material for the formation of personality imposed on their own socio-cultural, spiritual experience of the individual.

So, having considered the phenomenon of methodical competence from the perspective of outstanding teachers and methodologists, it can be represented as an integrative body of knowledge, skills and personal, individual and subjective qualities of the specialist who methodically formed right to design and rationale cognitive, educational and developmental aspects of the learning process, while maintaining individual unique factors, manifested in pedagogical and scientific-methodological activities. This approach to competence detects the person's ability to be mobile in certain situations, effectively, confidently and effectively act based on appropriate knowledge, skills and experience.

Key words: competence, professional competence, methodical competence, music teacher.

Подано до редакції 13.03.2015.

Рекомендовано до друку канд.пед.наук, доц. Лабунець В.М.

УДК 378:37.04

© 2015

Ревенчук І.А., Чуприна А.С., Шатовська Т.Б.

НАВЧАННЯ ДОРОСЛИХ В СИСТЕМІ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Необхідність підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації внесла корективи в розділи педагогіки, які орієнтуються на придбання знань, умінь і навичок, пов'язаних з розвитком і навчанням дорослих.

У статті розглядається особливості навчання дорослих людей в системі безперервної освіти, а саме: поняття андрагогіки; описана структура безперервного навчання; комплекс теоретичних знань, що дозволяють зрозуміти феномен навчання дорослої людини, його мотивуючі чинники до навчання; сукупність принципів, що визначають успішність діяльності викладача-андрагога.

Ключові слова: навчання дорослих, андрагогіка, андрагог, безперервне навчання; особливості навчання дорослих.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Андрагогіка як сфера соціальної практики передбачає придбання професійних установок, знань, умінь, навичок, ціннісних відносин для навчання дорослих.

У науковому контексті андрагогіка розглядає такі категорії, як людина, дорослість, освіта дорослих, безперервна освіта, андрагогі (загальна назва фахівців, що працюють у сфері освіти з навчання дорослих) [1].

Під основами андрагогіки мається на увазі [1]:

– комплекс теоретичних знань, що дозволяють осмислити феномен навчання дорослої людини в контексті безперервної освіти;

– сукупність принципів, що визначають успішність діяльності професійного андрагога;

– науковий опис особливостей освіти різних категорій дорослих людей.

Як наука, що пізнає та узагальнює практику навчання дорослих, андрагогіка дозволяє обґрунтовано формулювати і реалізовувати освітні цілі дорослих людей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Сучасні дослідження в даній області розглядають:

– вивчення освітніх потреб різних категорій і груп населення з урахуванням віку, поля, соціального статусу, рівня професійної підготовки, стану здоров'я;

– вивчення та моделювання напрямків, форм і функцій освітньої діяльності дорослої людини на рівні базової та додаткової професійної освіти, самоосвіти, освітнього дозвілля;

– розробка змістовно-цільового, технологічного, кадрового забезпечення системи освіти дорослих.

В умовах абсолютного старіння населення, відсоток осіб, яким потрібна додаткова освіта, постійно зростає і це обумовлено рядом причин: